

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ט תמוז תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 7:12 תל-אביב: 7:27 חיפה 7:20 מוצאי שבת: ירושלים: 8:30 תל-אביב: 8:33 חיפה: 8:34 ר"ת: 9:04

פרשת חוקת

פיזס ומחילה

"הנני מבקש מחילה על זה..."

בקץ תרמ"ד ביקר הגאון רבי עזריאל הידלסהיימר זצ"ל בבריסק. הוא הציע באחת משיחותיו עם הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל (בעל הביה"ל) קושיה בדברי הר"ן בנדרים, בתוך הדברים פלט הגרי"ד שכבר שמע את הקושיה הזו. ויהי אך הדברים יצאו מפיו ומיד החל הספק לכרסם בלבו שמע פגע בהערתו זו, בכבודו של אורחו הדגול.

הוא כמובן ביקש במקום, את סליחתו של רבי עזריאל, אולם עדיין לא נתקררה דעתו ובמכתב ששלח לרבי עזריאל בתאריך א' דסליחות תרמ"ד, לאחר ששב האורח לביתו, כתב לו בתוך הדברים תרוץ לקושייתו והוסיף בין השאר: "עוד אבקש מכת"ר מחילה, אשר בעת התחיל להציע הקושיה, נזרקה מפי שלא במתכוון חלילה, כי כבר שמעתי הקושיה, ובאמת כי עברתי בזה על מדת המוסר והדרך ארץ, והנני מבקש מטו על זה, ומחכה אנכי על מכתב כת"ר בהקדם..."

משולחנו של הביה"ל

"רבש"ע תמחול לאיש שהכה אותי..."

פעם התאכסן הרה"צ רבי זושא מאניפולי זצ"ל באחת האכסניות והיה זה ביום תענית ציבור, והנה כאשר הוציאו אנשי האכסניה את הלחמים מן התנור, הבחינו כי חסר שם לחם אחד גדול. נתנו עיניהם על רבי זושא וחשבו בו שהוא זה שנטל את הלחם והלך לדרכו.

כשבא בעל האכסניה סיפרו לו שחסר לחם אחד וכי חושדים בעני שהיה כאן והלך. חרה אפו ובמיוחד שזה יום תענית והחל לרדוף אחריו כשהוא רוכב על סוסו. הוא תפסו והחל מכה אותו מכות קשות ושב לאכסניתו.

עמד רבי זושא ואמר: "רבנו של עולם. אני לא אעמוד להתפלל מנחה עד שתמחול לאיש הזה שהכה אותי..." באמת אמרו שנעשה אז עת רצון בשמים למחילת עוונות כללית...

הליכות החיים

המצער את חברו עליו לפייסו ולבקש סליחתו!

נלמד מהפסוק: "ויאמרו חטאנו כי דיברנו בה' ובך התפלל אל ה'... ויתפלל משה בעד העם" (פרק כא-ז)

וכתב רש"י: מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול. ואמרו חז"ל במדרש: "ידעו שדברו במשה ונשתטחו לפניו ואמרו התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש - ויתפלל" - להודיעך ענותנותו של משה שלא נשתהה לבקש עליהם רחמים, ולהודיע כח התשובה, כיון שאמרו חטאנו מיד נתרצה להם שאין המוחל נעשה אכזרי. וכן הוא אומר "ויתפלל אברהם אל האלוקים וירפא אלוקים את אבימלך".

החוטא לחברו ורוצה לפייסו ולבקש מחילתו, מוכרח להכיר קודם לכן את חטאו ומה פגע בחברו ועד כמה. זה תנאי הכרחי לבקש מחילה אמיתית ובלב שלם, אם חפץ שעברות שבין אדם לחברו תמחלנה לו.

וכלל הוא בכל מכשול שנכשל בו האדם, שקודם שמחפש "אשמים" יבדוק עצמו. ניתן ללמוד זאת מאחי יוסף במצרים. הם לא האשימו את רשותו של המושל שחשדם כמרגלים וכו' אלא אמרו "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו" וגו' וכן אצל יונה שאמר באניה שחישבה להשבר בסערת היס: "בשלי הסער הזה". ועוד כיו"ב.

וכך ביאר הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל את מה שמספרים חז"ל (גיטין נח). על רבי יהושע בן חנניה שראה תינוק בבית האסורים ואמר לו הפסוק "מי נתן למשיסה יעקב" וכו' וענה לו התינוק: "הלא ה' זו חטאנו לו" ואמר עליו רבי יהושע שמובטח הוא שאותו תינוק ייצא מורה הוראה בישראל.

ולכאורה מה דבר מיוחד ראה בתשובתו של התינוק עד שקבע עליו מעלה נשגבה כזו? וביאר הגרי"ד כי בזמן החורבן היו תרוצים רבים לחורבן. אף אחד לא רצה לתלות הסיבה בעצמו "שהוא חטא" אלא תלו את הדבר בסיבות מקריות. ורק אותו תינוק תלה החורבן באשמה עצמית. הוא לא אמר "כי בני ישראל חטאו" אל אמר "הלא ה' זו חטאנו לו" שאנחנו חטאנו. מי שמכיר בכך, הוא שמסוגל לצאת מורה הוראה...

גם בזמן שניתכים אסונות ומכות גשמיות ורוחניות על הציבור החרדי, לא חסר את מי להאשים. אפשר בקלות להאשים את כל גורמי השילטון מחוץ למחנה, או שיש המוצאים את האשמים באותם שלא שמעו בשעתו לגדולי ישראל. ומשווים אותם ל"סיקריקים" בתקופת החורבן ששרפו על דעת עצמם את התבואה וכו', אבל למען האמת, כל אחד ראוי שיערוך את חשבון נפשו האישי, כאמור, האם הצליח לעמוד במבחנה הקשה של הקורונה בנושאי "בין אדם לחברו" או שמא יש עדיין את מי לפייס וממי לבקש מחילה [וכגון: האם הוא מאלה שביישו ברבים את "מגולי הפנים"... או שהוא מאלה שציערו והפחידו בפניהם המגולות את "מכוכסי הפנים"... ומה עוד שמסיתי התקשורת "חגגו" על זה] וידוע שהפגיעה בזולת היא כמו "אש שורפת", וראוי להתבונן היטב בכל המאורעות שאירעו לאחר גזירת הקורונה ולא לומר ח"ו שכל מאורע "מקרה" הוא לעצמו.

עלון השבוע פרשת חוקת הוקדש לעילוי נשמת
ר' אהרן יעקב בן ר' אליעזר קורנוזר ז"ל

נלב"ע ז' תמוז תשס"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

לנחם ולעודד הזולת השרוי בצער ובדאגה ולחזק את רוחו !

נלמד מהפסוק: "קח את אהרן ואת אלעזר בנו" (פרק כ-כה)

וכתב רש"י: "קח את אהרן - בדברי ניחומים. אמרו לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנך מה שאין אני זכאי לכך. עכ"ל. למדנו הנהגת מדותיו של הקב"ה עם אהרן לנחמו בשעתו הקשה. הנהגה זו מחייבת אותנו, מתוך חובת ההתנדבות במדותיו וההליכה בדרכיו של הקב"ה לעודד לחזק ולנחם את חברנו בשעה שדואג ומצטער. ואף זה נכלל במצוות הצדקה והחסד כמו שכתב החינוך (במצוה תעט).

וכמש"כ החפץ חיים (בספרו אהבת חסד ח"ג פ"ה) שאם רואה בחברו שהוא עצוב מפני דלותו או מאיזה צרה ח"ו, מצוה לדבר על ליבו ולהרגיעו מדאגתו. וזה נכלל בגמילות חסדים, וכמו שכתב רבינו יונה ז"ל (באגרת התשובה) שאפילו אם דל הוא ואין ידו משגת לעסוק בגמילות חסדים ממש, מכל מקום, יוכל להשיג מדה הטובה הזו בלא כסף, על ידי שידבר על לבו של העני והמדוכא וינחמנו בעצבון לבו. עכ"ד.

לעת כזו אשר ישנם רבים מבני התורה הנרעשים והנחרדים והמודאגים, מהגזירות הנוראות על עולם התורה והיהדות, שפקידי הממשל מאיימים בהם [מתוך הסתה ארסית רבת השנים של "שליטי המדינה", הלא הם אנשי התקשורת החילונית], חובה היא על כל בעלי האמונה והבטחון בהש"ת לעודד ולחזק איש את רעהו בדברים האמיתיים והנצחיים שלימדונו הז"ל לאורך כל שנות הגלות [אולי נציין מעט מהם בס"ד, בעלון פרשת בלק עה"פ "מה טובו אהלך"]. ותמציתם, שאין לנו לחשב חשבונות של צרת המחור אלא לעשות את המוטל עלינו היום, כפי שנצטוונו, בחיזוק התורה והתפלה, וזה תלוי רק בנו, ולה' הישועה.

וכפי שכתב הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל לאחד מגדולי ישראל בדור האחרון [שהורה הוראה שהיה בה תיקון גדול לחיזוק הדת בארץ ישראל. אך לא שמעו להוראתו ועקב כך יצא קילקול ומכשול וצערו ואכזבתו מכך היתה רבה מאוד]. ועל כך שלח לו הסטייפלער את דברי החיזוק דלהלן:

"התורה מספרת לנו באריכות, כיצד אברהם אבינו האריך להתפלל בנסיון להציל את סדום. פרשה שלימה נאמרה על כך בתורה. אברהם אבינו התחיל לטעון: "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר". אחר כך ביקש על ארבעים, שלושים, עשרים. אבל לא נמצאו גם עשרה. ומאחר שלא נמצאו ונגזרה הגזירה, מעידה שם התורה (בראשית יח-לג) "וילך ה' כאשר כילה לדבר אל אברהם ואברהם שם למקומו". מה מלמדות אותנו המילים האלו "ואברהם שב למקומו"? מה כתוב כאן? הרי לכאורה אין כאן שום לימוד?!

"אלא הפשט הוא" - אמר הסטייפלער - "שהתורה באה ללמדנו שכאשר עשו הכל כדי להציל ולא השיגו את המבוקש, צריך לקיים "ואברהם שם למקומו"! צריך לחזור ולהמשיך לפעול במה שחייבים. להמשיך [במילוי עבודת ה'] כאילו לא קרה דבר. אי-הצלחה אינה מצדיקה, בשום אופן, שהאדם ישבר ולא יהיה מסוגל להמשיך בעבודתו הקדושה". עכ"ד. ואכן דברים אלו היו עידוד וחיזוק לאותו גדול בישראל.

ולענין עצם הגזירות, שגוזרים נגד התורה והיהדות, יש לדעת שאין להם יכולת לעשות מאומה שלא לפי רצון השי"ת. וכפי שפירש מהר"ש אלגאזי זצ"ל את דרשת הז"ל על הפסוק "היו צריה לראש" (גיטין נו:): שכל המיצר לישראל נעשה ראש. וכל כך למה? פירש המהר"ש שהטעם לכך משום שהנהגת השי"ת בבריאה שנותן לכל אדם כח בחירה, ורק למלכים אין ה' מניח את בחירתו בידם, שנאמר במשלי (כא-א) "לב מלך ביד ה'" וממילא לא כל דבר שרוצה להנהיג במדינתו יוצא לפועל. ורק רצון ה' נותן בלבו שכך יעשה.

ועל כן, כל אדם שמיצר לישראל שהרי הבחירה בידו, מיד הקב"ה ברוב חסדיו שם אותו לראש, ונוטל ממנו את בחירתו, זאת כדי שלא יוכל לבחור כשאפתו הרעה ולהמשיך להצר לעם ישראל. [וכמובן הכל תלוי בנו עד כמה נתחזק ביתר שאת בתורה ובתפלה, כאמור].

ומצאנו דוגמה מוחשית לכך ממה שאירע במציאות כפי שהעיד הרב שלמה לורינץ ז"ל (בהקדמת ספרו) ששאל פעם את ראש הממשלה הראשון ב.ג. אחרי שכבר יצא לפנסיה, אם יש משהו שמתחרט עליו במשך עשרות השנים ששלט כאן. האם לא עשה טעות כלשהי? והשיב: "טעות אחת עשיתי שהסכמתי לתת דיחוי לבחורי הישיבה. אני מתחרט ע"ז שלא גייסתי אותם מיד. זוהי הטעות היחידה שעשיתי!"

לעודד, לחזק ולתמוך...

במשך שנים נהג כ"ק האדמו"ר רבי זוד מטאלנא זצ"ל להצטרף אל חסידי קרלין סטאלין העולים בשיירת אוטובוסים לטבריה ביום כ"א בכסליו, אל ציונו של כ"ק האדמו"ר רבי יוחנן מקרלין סטאלין זצ"ל הטמון בבית העלמין העתיק שעל גדות הכינרת.

סיפרו החסידים על יהודי גלמוד ושבור-לב מתושבי ירושלים שהיה אף הוא מצטרף מדי שנה לנסיעה. היהודי הלז, לא שמר באדיקות על חוקי ההיגיינה, בלשון המעטה, וריח לא טוב נדף ממנו. מטבע הדברים המקום לידו היה נשאר ריק. עד שהרבי מטאלנא היה עולה לאוטובוס.

והנה מיד בעלותו לאוטובוס החל הרבי לתור בעיניו אחר אותו יהודי וממהר להתיישב לצידו בחביבות כאשר לאורך הנסיעה כולה - נסיעה בת שעות, במיוחד בימים ההם - לא פסק מלגלג עמו שיחה על דא ועל הא, לחזקו ולתמוכו ולתת לו הרגשה שאינו בודד בעולם.

הלמות עמלים

"כל יום מאה פעמים במשבר..."

פעם התעוררו קשיים בלימודו של אחד מבני ישיבת "כנסת חזקיהו" - כפר חסידים. הוא חש משבר קשה. אמרו לו חבריו: "גש אל המרא דאתרא הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל ותשאל לעצתו". לאחר התלבטות הלך הבחור להוועץ עם רבי אליהו כדת מה לעשות.

כנס הבחור למקום לימודו של הרב בכפר חסידים, עד סמוך אליו. הרים רבי אליהו את ראשו מהגמרא ושאל: "מה רצונך?" ענה הבחור: "אני במשבר..."

שאג רבי אליהו בקול גדול: "מה? אתה במשבר?!" נבהל הבחור, ובו ברגע התחרט על מה שניגש לרבי אליהו. הנה עכשיו יגער בו... ואולם רבי אליהו המשיך מיד ואמר לבחור: "תדע לך שאני כל יום מאה פעמים במשבר", והוסיף ברוב ענוותנות: "כשאני רואה שאני לא יודע מספיק ללמוד, אני מאה פעמים ביום במשבר... ואם אתה רוצה לדעת מה אני עושה כשאני במשבר? אני מיד מתחיל מחדש בכל הכח..."

חזר הבחור להיכל הישיבה מעודד ומחוזק בכוחות חדשים להמשיך ההתעלות בתורה.

הלמות עמלים-ח"ב

זכותם של "שבורי הלב"...

כ"ק האדמו"ר רבי שלום מבעלז זצ"ל שמע פעם את האנשים הדלים מפשוטי העם, היושבים ליד התנור בביהמ"ד, כיצד מתאוננים הם מרה ומביעים זה לזה את צערם הגדול על כך שהתאמצו וטרחו מאוד לבוא ממרחקים אל הצדיק ולבסוף שבים הם לביתם ריקם מבלי להרגיש כל התעלות...

פנה אליהם האדמו"ר והחל לעודדם בדברים הבאים: "הידעתם, פעם הביאו לפני בית דין של מעלה את זכויותיהם של ישראל, צדקה, הכנסת אורחים, גמילות חסדים והכנסת כלה. נזדרז השטן והביא מבין אומות העולם מעשים דומים, כי מצא בקרב הגוים כמה וכמה גומלי חסדים ומכניסי אורחים.

התעורר המלאך, סניגורם של ישראל, והביא "לבבות נשברים" אשר הכריעו לזכות את כף המאזנים שלנו, כי השטן לא היה מסוגל להביא כמוהו מבין הגויים..."

"ולמה סיפרתי זאת לכם" - הוסיף הרבי - "כדי שתדעו כמה ספון וחביב לפני רבונו של עולם יהודי בעל לב נשבר, גם כשהוא פרטילאי מכל מעשים ומדריגות. וכן כתוב "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה" אפילו באדם הראוי שיבוזהו".

ממענה"נ - אבות

השפעת העידוד ופירותיו...

המשגיח הגה"צ רבי הירש פאלי זצ"ל, נהג שלא להשתתף אישית בשמחות נישואין של תלמידיו (בישיבת חברון) שנערכו מחוץ לירושלים. זאת כדי שלא יפקד מקומו ב"סדר מוסר". בהיכל הישיבה.

על כן, מה מאוד התפלאו תלמידי הישיבה כאשר בערב אחד ב"סדר מוסר" נפקד מושבו של רבי הירש. ביררו מה אירע למשגיח עד שנפתרה התעלומה: המשגיח יצא את העיר להשתתף בשמחת נישואין של תלמיד פלוני. כאשר נשאל מה ראה על ככה לשנות מסדריו ולצאת את העיר לשמחתו, השיב: "זהו בחור יתום!" חובת העידוד והחיזוק לאותו בחור שינו אצלו סדרי בראשית...

ואכן התוצאה המבורכת של נסיעה זו לא איחרה לבוא: היה זה באותם ימים קדושים של ראש השנה ויום כיפור שאחרי נשואיו. בני הישיבה הופתעו לראות את אותו חתן צעיר משתתף עמם בתפילות. והדבר היה כחידה בעיניהם שכן הנהגתו ואופיו של אותו תלמיד כלל לא תאמה לאפשרות כזו.... משנשאל התלמיד על בואו להתפלל בישיבה, הפתיע בתשובתו שנאמרה בכנות ובפשטות: "רבי הירש בא לחתונה שלי, על חשבון סדר מוסר. אני חייב לבוא לחסות בצילו ובצל הישיבה בימים הנוראים!"

ר' הירש

שאל אותו הרב לורנץ: "למה באמת עשית טעות כזאת?" ולא היתה תשובה בפיו. אמר לו הרב לורנץ: לי יש תשובה. עכשיו אתה ככל אדם שיכול לבחור בין טוב לרע, אבל אז היית בבחינת "מלך" [שולט בהנהגת המדינה] וכתוב (במשלי כא) "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו". כלומר, ה' לא נותן לעשות מה שאדם רוצה, ה' רוצה שילמדו תורה וממילא לא היה לך אפשרות בחירה בזה, ולכן מנע ממך לעשות אז, את מה שעכשיו היית רוצה לעשות..."

הדברים מדברים בעד עצמם ומלמדים גם לזמננו, ובכל מקרה הכל תלוי בנו, עד כמה נקבל על עצמנו עול תורה וזה יעביר מעלינו עול אחר, כפי שהיה רגיל החפץ חיים לומר שלפי מדת ה"מקבל" כך מדת ה"מעבירין". הא בהא תליא. תוקפו של זה כתוקפו של זה!

ותמיד צריך לזכור את דברי החזון איש באיגרותיו (ת"ג-ס"ב): "ואם היו בני תורה עמלים בתורה לאמיתה, היו מצילים ילדים הרבה ואנשים רבים, מהרהור עבירה וכפירה וכיו"ב, בשפע קדשם בהשתפך רוח טהרה בעולם..."

השכנת שלום

להשכין אחוה ושלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו!

נלמד מהפסוק "ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל" (פרק כ-כט)

ואילו במיתת משה רבינו נאמר: "ויבכו בני ישראל את משה" (דברים לד-ח). מדוע לא נאמר "כל בית ישראל" כשם שנאמר אצל אהרן: אלא, מפרש רש"י הטעם, משום שעל משה בכו בני ישראל - רק הזכרים, ואילו על אהרן, מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום ומטיל אהבה בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, בכו "כל בית ישראל". זכרים ונקבות.

על הפסוק "השם גבולך שלום חלב חטים ישיבעך", אומרים חז"ל (ב"מ נט) כי אין מריבה מצויה אלא על עסקי תבואה. וכשיש שפע יש שלום. זה מרומז גם בפסוק של חלום פרעה: "עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר" - סמל הברכה והשפע, וממילא "ותרעינה באחו" - לשון אחוה ורעות. הוא שנאמר בפרשת בחוקותי: "ואכלתם לחמכם לשובע" וממילא "ונתתי שלום בארץ".

עוד דרשו חז"ל (במדבר תהלים - תת"ה) עה"פ "ישאו הרים שלום לעם". וכי ההרים נושאים שלום? אלא בזמן שהפירות מרובין, השלום בעולם, ובזמן שאין מרובין מריבה בעולם, כיצד? אדם נכנס לתוך כרם של חברו, הוא אומר לו מה אתה עושה בתוך כרמי, ומריבין זה עם זה, ובזמן שהפירות מרובין, עין טובה בעולם ושלום בעולם שנאמר "ביום ההוא תקראו איש לרעהו אל תחת גפן" וגו'.

פעמים רבות רואים שמשתוללת לה המחלוקת ואין איש יודע להסביר על מה ולמה. כי אכן אין לה סיבה אמיתית וברורה אלא איזשהי טעות או דמיון גרמו להצתה.

דוגמא לכך סיפר כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל (בשיחות ויחי תשס"ח) במעשה שאירע אצל כ"ק האדמו"ר רבי משה מלעלוב זצ"ל שהיה דרכו לנדוד ולגלות ממקום למקום. (ועם רעו הרה"ק רבי יצחק מוורקא זצ"ל), פעם נכנסו לבית מלון, ולפתע לקחה בעלת האכסניה מקל והחלה להכות את רבי משה מכות נמרצות עד שפסקה.

התברר שאותה אשה היתה עגונה כמה שנים, ובטעות חשבה שרבי משה הוא בעלה שהיה דומה לו, עד שנתבררה טעותה ופסקה להכותו. ובקושי ביקשה מחילתו. הדבר חרה מאוד לרבי יצחק מוורקא: היתכן כך לקבל אורח בהפלאות מכות ללא אבחנה?!

הרגיע אותו רבי משה ואמר: "לא ירע בעיניך, תדע שכמו שראית, כל מחלוקת כך היא! תחילתה בטעות, מכים ומכים, ורק לאחר מכן רואים שאין כל בסיס למחלוקת".

"רוח לבשה אותי הצעיר..."

בכל הזדמנות אליה נקלע רבינו החיד"א זצ"ל ומצא שהשלום רעוע או ישנה מחלוקת ח"ו, מיד אזר כגבר חלציו ושינס מתניו להשכין שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו. בין קהילות שהיו במחלוקת או בין משפחות יריבות.

אירע שבאנקונה היו שתי משפחות שזה להם י"ב שנים שהיו שרויים במחלוקת עצומה. רבים ניסו להשכין שלום ביניהם אך לשוא. גם שליחים ורבנים לא יכלו לשים שלום ביניהם, כי גדלה מאוד שנאתם. ואולם החיד"א הכניס עצמו בעובי הקורה כמו שהוא עצמו העיד: "רוח לבשה אותי הצעיר ודברתי תוכחות... ופייסתי לעשות שלום עם כולם".

תולדות החיד"א

"בזכות ויתורך למעל השלום..."

פעם יצא רבינו הגרא"מ שך זצ"ל מגידרו כדי למחות בתופעה פסולה, אחד ממקורביו התבקש לערוך חיבור מקיף להוקיע תופעה זו ולהוכיח שגדולי ישראל בכל הדורות הסתייגו ממנה ושללו אותה.

ואכן הספר נערך, הודפס ונכרך והיה מוכן להפצה. ואולם אז נמלך הרב שך בדעתו והחליט שיהיה כאלו שיפגעו ויתמרמו ועלול הדבר לפגוע בשלום ולעורר מחלוקת.

קרא הרב שך לאותו אברך וביקשו לגנוז את הספרים. נענה האברך ואמר: "אקבל שכר על הפרישה, כמו שקיוויתי לקבל שכר על הדרשה". שמח הרב שך למשמע דבריו.

לאותו אברך היה בן תינוק שסבל מקשיי נשימה והרופאים חששו לחייו. פעמים אחדות התבקש הרב שך להתפלל לרפואתו. עתה אמר לאברך: "בזכות ויתורך למען השלום, יבריא בנך. ואי"ה אבוא לבר מצוה שלו ואשא דרשה!" יש לציין שבאותה עת היה הרב שך כבן שמונים וחמש.

מאותו יום, פסקו יסוריו של התינוק. הוא התפתח והתחזק. השנים חלפו והגיע הילד למצוות. הקהל הוזמן לסעודת הבר-מצוה בשעה שמונה. בשעה היעודה לא נכחו אלא ההורים, הבן ועוד שני אורחים...

והנה בדיוק בשעה שמונה נכנס הרב שך כשהוא נשרך בכבידות, נעמד לפני האולם הריק ונשא דרשה מלבבת... רק אז נזכר האב ההמום באותה הבטחה נושנה...

קנין תורה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'תעודת עשירות'

שביעות רצון גדולה. בהזדמנות זו למדתי שלרב יש, לעיתים, יותר כוח משהוא חושב".

וכך נפתרה הבעיה עם חלפן הכספים: "היו לי בחסדי השם, קשרים טובים עם רבני הקהילות בשכונה מכל החוגים, וזה היה ידוע. ובכן, פניתי אל החלפן והזהרתיו ב"לשון של זהורית", שאני עומד מאחורי חבר פלוני, ואם הוא לא ישלם לו את הכסף מיד, אפעיל נגדו את רבני הקהילות בשכונה".

וראה זה פלא: הלה שילם תוך 48 שעות את מלוא הסכום.

* * *

תחום נוסף אודותיו הוא מספר, זה ביקור-חולים. וכך כתב החפץ-חיים: "כבר נהגו כן בכמה קהילות קדושות, שיש להם חברה ביקור-חולים... אבל מה טוב ויפה אם היה נמצא כן בכל העיירות, כי לפעמים נוגע דבר זה לפיקוח נפש ממש..."

וכאן עשוי אדם לחשוב שהקשר ההדוק בין ביקור-חולים לפיקוח-נפש היה נכון בתקופת החפץ-חיים, אי שם בעיירות שלפני 100 שנה. אבל היום? הלוא ישנה מערכת בריאות מפותחת!

אך מסתבר שההקשר של פיקוח-נפש בהחלט תקף גם בעידן המודרני:

"הכל יודעים שבבתי החולים בארץ יש, בדרך כלל, מחסור חמור באנשי צוות, וחלק מהחולים אינם מקבלים את מידת תשומת הלב הדרושה להם. לא לכולם יש בני משפחה שיכולים לדאוג לכל צרכיהם. בשנים שבהן ביקרתי את חולי קהילתנו בבתי החולים בירושלים, הקפדתי לפנות לאנשי צוות הרפואה הבכירים ביותר בשטח, להציג את עצמי כרב הקהילה של החולה, להודות להם על הטיפול המסור בו, ולומר להם שהחבר הזה הוא חבר חשוב בקהילתנו ושחשוב לנו מאוד שיטפלו בו על הצד הטוב ביותר. בדרך כלל, דבריי עשו רושם כביר על הרופאים ועל האחיות. אמירה כזאת יצרה מחויבות מצידם לשים לב לחולה המדובר".

* * *

נכון. לא כולנו רבני קהילות, לרובנו אין השפעה כה חזקה אבל נשים לב לנקודה חשובה: לכל אדם באשר הוא יש היכרות והשפעה בסביבה הקרובה שלו. פעמים רבות ניתן לנצל זאת לטובת הזולת, אז אם תעודת הרבנים שזמנם עסוק וטרוד "לתבוע עלבונם של גלמודים ועזובים, להגן על כבוד עניים, ולהציל עשוק מיד עושקו" על אחת כמה וכמה שזו תעודתם של אנשים רגילים:

באחת השנים, ימים אחדים לפני חג-הפסח, פנתה אליו אלמנה במצוקה גדולה. היא ביקשה להעסיק צעיר בניקיונות פסח למשך כמה שעות. פנתה ל"סוכנות" שמעסיקה צעירים כאלה. מי שהגיע לביתה בסופו של דבר היה נער צעיר כבן ארבע-עשרה, שלא הצליח מבחינה פיזית לעמוד במשימות, והיא נאלצה לגייס את השכנים כדי לעזור לו לעשות דברים שבחור חסון היה מצליח לעשות בעצמו.

היא לא רצתה לשלם בעבור עבודתו את מלוא הסכום, מכיון שהיא הרגישה מרומה. מבין ריסי עיניה ניכר היה, שהיא הייתה משוכנעת שמכיוון שהיא אלמנה, בעל הסוכנות הרשה לעצמו "לסדר" אותה.

* * *

יהודי הפקיד צ'ק דולרי אצל חלפן כספים, על-דעת שביום מן הימים, כשיבוא להשיא את בתו, יוכל לקבל ממנו סכום זה בשקלים במזומן. בשעה טובה, היא הגיעה לפרקה, אלא שכשהוא ביקש לקבל את הסכום הגדול שהופקד, פטר אותו הלה שוב ושוב בטענות של "לך ושוב". תאריך החתונה התקרב, וכסף אין.

* * *

למי ולאן פנו האלמנה והעשוק, שמא לבית-דין? הם פנו לרב הקהילה, רבי משה לוונטהל - מח"ס 'שררה שהיא עבדות', שימש ומשמש כרב בכמה קהילות - אשר משתמש בהצגת המקרים על מנת לעורר עד כמה אתה יכול, וצריך (וחייב...) להשתמש בכוח שבידך לטובת הזולת.

במקרה שלו מדובר ברב, אך ברור שכל אחד בהתאם למקומו ולמעמדו יכול לנצל את כוחו, היכריותיו וקשריו על מנת לעזור לזולת. הוא מצטט בהקשר לכך את פתגמו של רבי חיים סולוביצ'יק לפיה תעודת הרב בישראל היא: "לתבוע עלבונם של גלמודים ועזובים, להגן על כבוד עניים, ולהציל עשוק מיד עושקו".

* * *

וכעת נשמע כיצד הוא זכה להציל עשוק מיד עושקו בשני המקרים האמורים.

במקרה של האלמנה "פניתי לבעל הסוכנות וביקשתי שיתקשר אליה, יקשיב לה, ואחר כך גם יבוא לקראתה. הייתי משוכנע שהוא יתווכח איתי, וכבר הייתי מוכן להציע לשלם את ההפרש מדמי מעשר הכספים שלי. הופתעתי כשהבחור הסכים וביצע מיד את מה שביקשתי, ותוך פחות משעה היא התקשרה אלי מתוך

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il